

| Research Article \ Araştırma Makalesi |

4-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Annelerin Ebeveynlik Stres Düzeylerinin Dijital Oyun Rehberlik Stratejilerini Yordayıcı Rolü¹

The Role of Parenting Stress Levels of Mothers with Children Aged 4-6 Years Old in Predicting Digital Game Guidance Strategies

Burcu BAĞCI ÇETİN (0000-0002-7708-8974)²

□Geliş Tarihi: 7 Kas. 2023

□Kabul Tarihi: 27 Şub. 2024

□Yayın Tarihi: 29 Şub. 2024

To cite this article: Bağcı Çetin, B. (2024). 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerini yordayıcı rolü. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 9(1), 13-30. DOI: 10.37754/ 737103.2024.912

Öz

Araştırmada, 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerini yordayıcı rolü incelenmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli yaklaşımlarından korelasyonel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 4-6 yaş aralığında çocuğu olan katılımcı olmaya gönüllü 171 anne oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Genel Bilgi Formu, Anne-Baba Stres Ölçeği ve Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Korelasyon analizleri sonucunda, annelerin ebeveyn stres düzeyleri ile dijital oyun rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan aktif rehberlik arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü orta derecede bir ilişki belirlenirken teknik rehberlik ile bir ilişki belirlenmemiştir. Annelerin ebeveyn stres düzeyleri ile dijital yönlendiren rehberlik ve serbest rehberlik arasında pozitif yönlü orta derecede bir ilişki tespit edilmiştir. Regresyon analizi ile annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan aktif rehberlik stratejisini %32.4 oranında, dijital yönlendiren rehberlik stratejisini %35.9 oranında, serbest rehberlik stratejisini %33.5 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmüştür. Annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan teknik rehberlik stratejisini belirlemede anlamlı düzeyde yordayıcı rolünün olmadığı belirlenmiştir. Araştırma bulguları doğrultusunda, uzmanlara ebeveynlerin stresle başa çıkmada yöneldikleri dijital araçların işlevlerini başka şekillerde ele almalarına yardımcı olmak üzere çocuklarına dijital okuryazarlığı öğretmeyi ve modellemeyi teşvik etme önerisi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, dijital oyun, ebeveyn, rehberlik stratejileri, stres

Abstract

In the study, the predictive role of parenting stress levels of mothers with children aged 4-6 on digital game guidance strategies was examined. The correlational research method, one of the relational screening model approaches, was used in the research. The study group of the research consisted of 171 mothers who volunteered to be participants with children between the ages of 4-6. General Information Form, Parental Stress Scale and Digital Game Parental Guidance Strategies Scale were used as data collection tools. As a result of the correlation analyses, a statistically significant negative moderate relationship was determined between mothers' parental stress levels and active guidance, which is the sub-dimension of digital game guidance strategies, while no relationship was determined with technical guidance. A moderate positive relationship was detected between mothers' parental stress levels and digital guidance and free guidance. With regression analysis, it was seen that

¹ Bu makale, 27-29 Ekim 2023 tarihleri arasında Balıkesir'de düzenlenen "ASES Uluslararası Bandırma Bilimsel Çalışmalar Kongresi" adlı etkinlikte sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti kongre bildiri özet kitabında basılmış "4-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Annelerin Ebeveynlik Stres Düzeylerinin Dijital Oyun Rehberlik Stratejilerini Yordayıcı Rolü" başlıklı bildirin tamamlanmış halidir.

² Dr. Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, burcu.bagci.09@hotmail.com

mothers' parenting stress levels significantly predicted the active guidance strategy, which is the sub-dimension of digital game guidance strategies, by 32.4%, the digital guidance strategy by 35.9%, and the free guidance strategy by 33.5%. It was determined that mothers' parenting stress levels did not have a significant predictive role in determining the technical guidance strategy, which is the sub-dimension of digital game guidance strategies. In line with the research findings, a recommendation has been made for experts to encourage teaching and modeling digital literacy to their children to help parents address the functions of digital tools they turn to in coping with stress in other ways.

Key words: Child, digital game, parent, guidance strategies, stress

Giriş

Ebeveynlik, bireyin yaşam sürecinde edindiği önemli rol ve sorumluluklardan biridir. Bu süreçte çocuk yetiştirmeye dair ebeveynliğin taleplerine (çocuğun büyüme ve gelişimine yönelik ihtiyaçları) ilişkin bazı görevlerin gerçekleştirilememesi, ebeveynlik stresini beraberinde getirmektedir (Deater-Deckard, 1998). Ebeveynlik stresi, ebeveynliğin taleplerine ilişkin olumsuz algılar veya duygular olarak tanımlanır (Deater-Deckard, 1998) ve daha yüksek düzeyde ebeveynlik stresi yaşayan ebeveynler, genellikle ebeveynlik rolleri ve çocuklarıyla etkileşimlerle başa çıkmak için daha az enerjiye ve motivasyona sahiptir (Beyens vd., 2016). Bu nedenle, daha yüksek ebeveynlik stresi, sert ebeveynlik tarzı (Huth-Bocks ve Hughes, 2008) ve çocuklarla duygusal mesafe (Moreira ve Canavarro, 2018) gibi ebeveynlik davranışları ile ilişkilendirilmiştir. Ebeveynlik stresinin, ebeveynlik taleplerini karşılayacak kaynakların eksikliği ile ilişkilendirildiği göz önüne alındığında (Neece vd., 2012), daha yüksek ebeveynlik stresi yaşayan annelerin, ebeveynlik taleplerini azaltmalarına yardımcı olacak kaynaklara ihtiyaç duyma olasılığı daha yüksektir. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda, ebeveynlik stresinin çocukların medya kullanımına aracılık ettiğine dair bulgular (Beyens vd., 2016; Martins vd., 2017), çocuklarda artan ekran süresi için önemli bir risk faktörü olabileceğini düşündürmektedir (McDaniel ve Radesky, 2020; Warren ve Aloia, 2019). Ebeveynlik için enerjisi ve motivasyonu olmayan annelerin dijital medyayı bir ebeveynlik aracı olarak kullanabilecekleri öngörülmektedir (Seguin vd., 2021). Çünkü, dijital araçlar, çocukları medya içeriğiyle meşgul ederek ve bu sayede potansiyel olarak ebeveynlik taleplerini azaltarak ebeveynlere ebeveynlik stresiyle başa çıkmaları için zaman sağlayabilir. Ebeveynlik konusunda daha fazla endişeleri olan anneler, çocukları tarafından daha fazla dijital medya kullanıldığını bildirmiştir (Warren ve Aloia, 2019). Benzer şekilde, kişisel ve ailevi durumlarda daha fazla stres yaşayan annelerin, çocuklarının daha fazla dijital araç kullanmasına izin verme eğiliminde oldukları görülmüştür (Pempek ve McDaniel, 2016). Artan ebeveynlik stresinin küçük ve okul çağındaki çocuklarda ekran süresinin artmasına neden olduğu tespit edilmiştir (McDaniel ve Radesky, 2020; Parks vd., 2016). Stres yaşayan ebeveynler, çocuklarının dijital araç kullanımında ek süre artışına izin verdiklerini bildirmiştir. Parks ve diğerlerinin çalışmasında (2016), daha düşük iyilik hali bildiren ve ebeveynlik üzerinde daha az kontrole sahip olduğunu algılayan anneler, çocuklarının dijital araçlarla etkileşim süresinin arttığını bildirmiştir.

Çocukların dijital oyunlar ile etkileşim süreleri ile ilgili araştırmalar incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun 1-3 saat arasında dijital oyunlara zaman ayırdığı görülmüştür (Akçay ve Özcebe, 2012; Budak, 2017). Bu sürenin küçük yaş çocukların bir günlük zaman diliminde yerinin oldukça fazla olduğu düşünülmektedir. Mevcut yönergeler ise, çocukların günde 2 saatten fazla medya ekranı izlemesini önermemektedir (Canadian Pediatric Society, 2017). Amerikan Pediatri Akademisi (APA), 0-2 yaş arası çocukların herhangi bir teknolojik cihazla tanıştırılmaması, 3-5 yaş arası çocukların günde sadece bir saat teknoloji kullanımı ile sınırlandırılması tavsiyesinde bulunmuştur (APA, 2016). Erken çocuklukta dijital oyunlar ile etkileşim genellikle ebeveynlerin kararları tarafından başlatılıp sonlandırılmaktadır

(Nathanson ve Beyens, 2018). Küçük çocukların dijital etkileşimlerinin ilk ortaya çıktığı yer olan ev ortamında bu sürecin aracıları anne ve babaları olarak görülmektedir (Chaudron vd., 2018). Bu sebeple, dijital çağda doğup büyüyen çocukların hayatında önemli bir yer edinerek ciddi etkilere sahip olan dijital araç kullanımında ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir (Bilgin-Ülken ve Kılınç, 2018). Birçok araştırmada, çocukların dijital oyun oynama süreçlerine katılımında en önemli faktörlerinden biri olarak ifade edilen ebeveynlerin, dijital oyunların avantajlarını en üst düzeye çıkararak dezavantajları en aza indirmeyi hedefleyen stratejiler uygulamaları beklenmektedir (Chaudron vd., 2018; Livingstone ve Helsper, 2008; Şen vd., 2020; Toksoy, 2018). Bu konuda ebeveynlerin uyguladıkları tutum ve davranışların, çocukların dijital oyun oynama süreçlerini etkileyebileceği belirtilmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarının dijital araçlarla etkileşim sürecinde uyguladıkları iletişim stratejileri ebeveyn arabuluculuğu olarak adlandırılmaktadır (Livingstone ve Helsper, 2008). Alanyazında, bu stratejiler kapsamında pek çok araştırmacının farklı sınıflandırmalarının olduğu görülmektedir. Livingstone ve Helsper'in (2008) çalışmasında aktif birlikte kullanma, etkileşim ve kısıtlamalar, teknik kısıtlamalar, izleme olarak stratejilerin yapılandırıldığı görülürken, Kirwil'in (2009) çalışmasında bu stratejiler teknik kısıtlayıcı, sosyal birlikte kullanma, zaman kısıtlayıcı, web site kısıtlayıcı olarak yapılandırılmıştır. Türkiye'de Gözüm ve Kandır (2020) tarafından 48-72 aylık çocuklar ile yapılan çalışmada, izleme, ihmalkâr, teknik, kısıtlayıcı ve aktif ortak oynama aracılık stratejileri belirlenmiştir. Çalışmada ortaya çıkan ihmalkâr arabulucunun başlı başına bir arabuluculuk stratejisi olarak değil, çocukların dijital araçlarla etkileşim sürecinde ebeveynlerin kasıtlı olarak arabulucuk yapmaması olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir. Budak ve Işıkoğlu'nun (2022) çalışmasında ise, bu stratejiler dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri olarak adlandırılmış ve aktif, teknik, serbest ve dijital yönlendiren rehberlik stratejileri olarak belirlenmiştir. Bu stratejilere dayanarak mevcut araştırma kapsamında incelenen ebeveynlerin çocukları için medya içeriğini kontrol etmek, denetlemek veya yorumlamak için kullandıkları stratejilerden aktif rehberlik stratejisi, anne babanın çocuğuyla dijital etkileşim sürecinde sürekli iletişim içinde olması, rehberlik etmesi ve gerekli önlemlerin alınmasını destekleyecek olumlu yöntemleri içermektedir (Livingstone ve Helsper, 2008; Nikken ve Jansz, 2014). Teknik rehberlik stratejisi, ebeveynlerin çocukların dijital etkileşim sürecini uzmanların önerileri doğrultusunda geliştirilen çeşitli yazılım, şifre veya filtre programları ve uygulamalarla denetleyerek kısıtlama getirdikleri stratejileri içermektedir (Clark, 2011; Livingstone ve Helsper, 2008). Araştırmalarda ebeveynlerin istediklerini yaptırabilmek/yapabilmek ya da çocuklarının olumlu davranışları pekiştirmek amacıyla dijital araçları onlara ödül olarak sundukları görülmektedir (Chaudron ve Beutel, 2015; Kabali vd., 2015). Örneğin; ebeveynler kendi işlerini yaparken, kendilerine zaman ayırırken, araba kullanırken ya da restoranda yemek yerken vakit geçirmeleri için dijital araçları çocuklarına sunabilirler. Aynı zamanda, yemek yememe konusunda inatçı tavır sergileyen çocuklar için de ebeveynlerin dijital araçları kullandıkları görülmüştür (Brito vd., 2017; Yıldırım, 2018). Ebeveynlerin sergiledikleri bu tutum ve davranışlar, dijital yönlendiren rehberlik stratejisi olarak adlandırılmaktadır (Budak ve Işıkoğlu, 2022). Serbest (Laissez Faire) rehberlik stratejisi ise, çocukların dijital oyun oynamasında ebeveynlerin bilinçli olarak rehberlik stratejilerini uygulamamaları ya da etkileşim sürecine müdahil olmamaları anlamına gelmektedir (Budak ve Işıkoğlu, 2022). Alanyazında ihmalkâr arabulucuk olarak ifade edilen bu tutumlar Gözüm ve Kandır (2020; 2021) ile Papadakis ve diğerlerinin (2022) araştırmalarında başka stratejilerin yokluğunda ortaya çıkan bir strateji olarak gözlenmiştir.

Çocukların dijital oyun oynarken geçirdikleri zamanı anlamlı kılan kritik faktör, ebeveynlerin uyguladıkları aracılık stratejileridir (Papadakis vd., 2022). Erken çocukluk yılları, henüz okuma yazma bilmemeleri sebebiyle çocukların çevirmiş risklere karşı daha yatkın oldukları, sık sık rehberlik ve yardıma ihtiyaç duydukları bir dönemdir (Ey ve Cupit, 2011; Chiong ve

Shuler, 2010). Kirwil'in (2009) araştırması ebeveynlerin çocuklarına dijital araç kullanımına yönelik uyguladıkları olumlu rehberlik stratejilerinin, çocukların dijital ortamda çevrimiçi olarak karşılaştıkları riskleri azaltabileceğini göstermiştir. Bununla birlikte, bilinçsizce uygulanan rehberlik stratejileri ile çocuklarını ihmal eden ebeveynlerin çocuklarını dijital oyunların riskleri ile baş başa bırakabileceği belirtilmektedir. Alanyazın ise, ebeveynlerin çocuklarının oynadıkları dijital oyunlara ilişkin bilgilerinin yetersiz olduğunu (Koolstra ve Lucassen, 2004; Papadakis vd., 2021); ebeveynlerin %90'ının bilinçli olarak arabuluculuk stratejisi kullanmadığını ve arabuluculuk uygulanmayan çocukların şiddet içeren, eğitsel içeriği ve gelişime etkisi olmayan, eğlence amaçlı zamanını boşa geçiren nötr oyunları oynadığını (Gözüm ve Kandır, 2021) göstermektedir. Bu sebeple araştırmada, erken çocukluk döneminde zamanın büyük bir bölümünün birlikte geçirildiği ve bu dönemdeki deneyimlerin başlıca destekçisi olan anneye ilişkin faktörler incelenmiştir (Shonkoff ve Meisels, 2000; Spinrad vd., 2012). Annelerin küçük çocuklarının dijital oyun oynamalarına ilişkin tutumlarını etkileyen faktörleri anlamak, uzmanlar tarafından tavsiye edilen ile gerçek dünyadaki uygulama arasındaki tutarsızlığı ele almak için çok önemlidir. Ayrıca, yukarıda incelenen araştırmalara bakıldığında, çoğunluğunun ebeveynlerin stresinin çocukların medya kullanımı üzerindeki rolünü değerlendirdiği görülmektedir (Beyens vd., 2016; McDaniel ve Radesky, 2020). Bu sebeple çalışmada, stresin ebeveynlerin dijital oyun rehberlik stratejilerinde oynadığı role ilişkin elde edilen bulguların alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada, 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerini yordayıcı rolü incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeyleri ile dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri arasında bir ilişki var mıdır?
2. 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeyleri dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinden aktif rehberlik stratejilerini yordamakta mıdır?
3. 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeyleri dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinden dijital yönlendiren rehberlik stratejilerini yordamakta mıdır?
4. 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeyleri dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinden serbest rehberlik stratejilerini yordamakta mıdır?
5. 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeyleri dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinden teknik rehberlik stratejilerini yordamakta mıdır?

Materyal ve Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada, iki ya da daha fazla değişken arasında oluşan ilişkiyi veya etkiyi bir korelasyon katsayısı aracılığıyla ortaya çıkaran ilişkiyel tarama modeli (Fraenkel vd., 2012) kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşım ve uygulamaya olanak sağlayan uygun örnekleme yöntemi (Büyüköztürk vd., 2018) kullanılmıştır. Bu doğrultuda, 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Aydın ili Efeler ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında öğrenim görmekte olan 4-6 yaş aralığındaki çocukların annelerinden araştırmaya katılmaya gönüllü 171 anne çalışma grubunu meydana getirmiştir. Çalışma grubunu oluşturan annelere ait demografik bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

Özellikler	Değişken	n	%
------------	----------	---	---

Annenin Çocuk Sayısı	Tek Çocuk	27	15.8
	İki Çocuk	97	56.7
	Üç veya Daha Fazla Çocuk	47	27.5
Anne Yaşı	20-25	8	4.7
	26-30	36	21.1
	31-35	40	23.4
	36-40	37	21.6
	40 ve üzeri	50	29.2
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	60	35.1
	Ortaokul Mezunu	76	44.4
	Lise Mezunu	8	4.7
	Üniversite Mezunu	27	15.8
Anne Çalışma Durumu	Evet	34	19.9
	Hayır	137	80.1
	Toplam	171	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmannın çalışma grubunu oluşturan annelerin %56.7'sinin (97) iki çocuk sahibi olduğu, annelerin %29.2'sinin (50) 40 ve üzeri yaş aralığında yoğunlaştığı, annelerin %44.4'ünün (76) ortaokul mezunu olduğu, %80.1'inin (137) herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Genel Bilgi Formu

Çalışma grubunu oluşturan annelerin yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu ve sahip olduğu çocuk sayısına ilişkin bilgiler araştırmacı tarafından oluşturulan form aracılığıyla toplanmıştır.

Anne-Baba Stres Ölçeği

Kaymak-Özmen & Özmen (2012), anne babaların günlük yaşam içerisinde çocukları ile ilişkilerinde yaşadıkları stres düzeyini belirlemek üzere bu ölçeği geliştirmişlerdir. Ölçekte 16 madde bulunmaktadır. Tek boyutlu bir yapıda şekillenen ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri .41 ile .66 arasındadır. Tek faktörlü ölçme aracı toplam varyansın %32.20'sini açıklamaktadır. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre elde edilen uyum indekslerinin yeterli düzeyde olduğu bildirilmiştir. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .85, Spearman Brown yarı test güvenilirlik katsayısı ise .82 olarak hesaplanmıştır. Dörtlü likert tipinde olan (Her zaman=4, Sık sık=3, Bazen=2, Hiçbir zaman=1) ölçekten en yüksek 64, en düşük 16 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, anne baba stres düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu araştırma için ölçeğin güvenilirlik analizleri yeniden hesaplanarak .86 olarak bulunmuştur. Elde edilen katsayının 0.7 ve üstü bulunması sebebiyle ölçek yüksek düzeyde güvenilir (Kılıç, 2016) olarak yorumlanmıştır.

Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeği (DOERS)

Ölçek, ebeveynlerin çocuklarının dijital oyun oynama süreçlerine nasıl aracılık ettiklerini belirlemek amacıyla Budak ve Işıkoğlu (2022) tarafından geliştirilmiştir. Dört alt boyuttan oluşan ölçekte 21 madde bulunmaktadır. Alt boyutlara bakıldığında, Aktif Ebeveyn Rehberlik Stratejileri sekiz madde, Dijitale Yönlendiren Ebeveyn Rehberlik Stratejileri altı madde, Serbest Ebeveyn Rehberlik Stratejileri dört madde ve Teknik Ebeveyn Rehberlik Stratejileri üç madde içermektedir. Beşli likert tipinde tasarlanan ölçekte 1 "hiçbir zaman" ve 5 "her zaman"ı ifade etmektedir. DOERS'in alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları; Aktif Ebeveyn Rehberlik Stratejileri .79, Dijitale Yönlendiren Ebeveyn Rehberlik Stratejileri .76, Serbest Ebeveyn Rehberlik Stratejileri .57 ve Teknik Ebeveyn Ebeveyn Rehberlik

Stratejileri.61 olarak bildirilmiştir. Ölçeğin alt boyutlara yönelik iç tutarlık katsayılarının .57 ile .79 arasında değiştiği görülmektedir.

Ölçekte yer alan alt boyutlar birbirinden bağımsız olmaları sebebiyle ölçekten toplam puan alınmamaktadır. Alt boyutlarda yer alan her maddeye verilen puanların ayrı bir şekilde ortalamaları hesaplanarak ebeveynlerin uyguladığı strateji belirlenebilmektedir. Mevcut araştırma için ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları yeniden hesaplanmıştır. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları Aktif Ebeveynlik .77, Dijitale Yönlendiren .70, Serbest Ebeveyn .55 ve Teknik .82 olarak bulunmuş ve kabul edilebilir değerler olarak yorumlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler, 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Aydın ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarında öğrenim görmekte olan 4-6 yaş aralığındaki çocukların annelerinden toplanmıştır. Araştırma izni ve Etik kurul izni alındıktan sonra çocukların annelerine okul idaresi aracılığıyla ulaşılarak çalışma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Ailelere, içerisinde çalışmaya ilişkin bilgilendirme notu, veri toplama araçlarının formları, genel bilgi formu ve onam formu yer alan katılımcı dosyaları dağıtılmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü annelerin verileri araştırmacı tarafından SPSS programına aktararak analize tabi tutulmuştur.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 22.00 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. İlk olarak veri seti içerisindeki aykırı değerler kutu grafiği yöntemi ile belirlenerek bu değerler veri setinden çıkarılmıştır (Tukey, 1972; aktaran, Ateş, 2022). Kalan veri seti ile ölçümlerin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için grafiksel ve istatistiksel incelemeler yapılmıştır. Grafiksel yöntemlerden biri olan Q-Q plot grafiklerinin normal bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Mertler & Vannatta, 2005). Normalliği değerlendirmede istatistiksel seçeneklerden biri olan Skewness-Kurtosis (Çarpıklık-Basıklık) normallik dağılımı testi kullanılmıştır. Normallik testine göre anne stres düzeyine ilişkin değerler Skewness= .703, Kurtosis= .302; dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerine ilişkin değerler aktif rehberlik Skewness= -.359, Kurtosis= -.83; dijital yönlendiren rehberlik Skewness= .423, Kurtosis= -.665; serbest rehberlik Skewness= 1.108, Kurtosis= .675; teknik rehberlik Skewness= -.568, Kurtosis= -.861 olarak tespit edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2015), tarafından basıklık-çarpıklık katsayılarının +1,5 ile -1,5 arasında olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda dağılımın normal olduğu belirlenmiştir. Ardından Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Yöntemi ile değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri üzerindeki yordayıcı rolünü belirlemek amacıyla Basit Doğrusal Regresyon Analizi Yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerini yanıtlamak için elde edilen verilerin istatistiksel çözümleri sonucunda ulaşılan bulgulara ilişkin tabloların açıklamaları yer almaktadır. Ölçme araçları ile elde edilen değerlere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Betimsel İstatistikler

Değişkenler	n	Min.	Mak.	$\bar{X}$	SS
Ebeveynlik Stresi-Anne	171	16	40	25.54	5.87
Dijital Oyun Rehberlik	171	26	40	34.99	3.88
Stratejileri	171	6	17	10.94	3.02
	171	4	14	6.62	2.32
	171	3	15	11.04	3.73

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan annelerin anne-baba stres düzeyi ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $\bar{X} = 25.54$ (SS= 5.87); dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları alt boyutlar için aktif rehberlik $\bar{X} = 34.99$ (SS= 3.88), dijital yönlendiren rehberlik $\bar{X} = 10.94$ (SS= 3.02), serbest rehberlik $\bar{X} = 6.62$ (SS= 2.32), teknik rehberlik $\bar{X} = 11.04$ (SS= 3.73) olarak hesaplanmıştır.

Araştırmaya katılan annelerin anne-baba stres ölçeği ile dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ebeveynlik Stresi ve Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Değişkenlerine İlişkin Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5
Ebeveynlik Stresi (1)	1	-.569*	.599*	.579*	.060
DOERS-Aktif (2)		1	-.297*	-.401*	.413*
DOERS-Dijitale Yönlendiren (3)			1	.559*	.182
DOERS-Serbest (4)				1	-.039
DOERS-Teknik (5)					1

**p<.001, DOERS= Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri

Tablo 3 incelendiğinde, annelerin ebeveynlik stres düzeyleri ile dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan aktif rehberlik ($r = -.569$, $p = .00$) arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü orta derecede bir ilişki belirlenmiştir. Annelerin ebeveynlik stres düzeyleri ile dijital yönlendiren rehberlik stratejileri ($r = .599$, $p = .00$), serbest rehberlik stratejileri ($r = .579$, $p = .00$) arasında pozitif yönlü orta derecede bir ilişki tespit edilmiştir. Annelerin ebeveynlik stres düzeyleri ile teknik rehberlik stratejileri ($r = .060$, $p > .05$) arasında bir ilişki belirlenmemiştir.

Araştırmaya katılan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinin aktif rehberlik alt boyutunu yordayıcı rolüne ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri (Aktif Rehberlik) Regresyon Analizi

	R	R ²	β	t	F	p
Yordayıcı Değişken	.569	.324		40.681	80.916	.000*
Ebeveynlik Stres Düzeyi			-.569	-8.995		.000*

*p<.001

Tablo 4 incelendiğinde, annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan aktif rehberlik stratejisini %32.4 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir ($F_{(1, 169)} = 80.916$, $p < .001$). Annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin aktif rehberlik stratejilerini yordamada negatif yönlü ($\beta = -.569$, $p < .001$), anlamlı katkı sağladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerinin dijital yönlendiren rehberlik alt boyutunu yordayıcı rolüne ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri (Dijital Yönlendiren Rehberlik) Regresyon Analizi

	R	R ²	β	t	F	p
Yordayıcı Değişken	.599	.359		3.678	94.815	.000*
Ebeveynlik Stres Düzeyi			.599	9.737		.000*

*p<.001

Tablo 5 incelendiğinde, annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan dijital yönlendiren rehberlik stratejisini %35.9 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir ($F_{(1, 169)} = 94.815$, $p < .001$). Annelerin ebeveynlik stres

düzeylerinin dijital yönlendiren rehberlik stratejilerini yordamada pozitif yönlü ($\beta = .599$, $p < .001$) anlamlı katkı sağladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinin serbest rehberlik alt boyutunu yordayıcı rolüne ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri (Serbest Rehberlik) Regresyon Analizi

	R	R²	β	t	F	p
Yordayıcı Değişken	.579	.335		1.213	85.047	.000*
Ebeveynlik Stres Düzeyi			.579	9.222		.000*

* $p < .001$

Tablo 6 incelendiğinde, annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan serbest rehberlik stratejisini %33.5 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmektedir ($F_{(1, 169)} = 85.047$, $p < .001$). Annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin serbest rehberlik stratejilerini yordamada pozitif yönlü ($\beta = .579$, $p < .001$), anlamlı katkı sağladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinin teknik rehberlik alt boyutunu yordayıcı rolüne ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri (Teknik Rehberlik) Regresyon Analizi

	R	R²	β	t	F	p
Yordayıcı Değişken	.060	.004		7.871	.614	.000
Ebeveynlik Stres Düzeyi			.060	.783		.435

Tablo 7 incelendiğinde, annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan teknik rehberlik stratejisini belirlemede anlamlı düzeyde yordayıcı rolünün olmadığı belirlenmiştir ($F_{(1, 169)} = .614$, $p > .05$).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerini yordayıcı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle annelerin ebeveynlik stres düzeyleri ile dijital oyun rehberlik stratejileri arasındaki ilişkiye bakılmış, ardından annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerini yordama gücü regresyon analizi ile test edilmiştir. Korelasyon analizleri sonucunda, annelerin ebeveyn stres düzeyleri ile dijital oyun rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan aktif rehberlik arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü orta derecede bir ilişki belirlenirken teknik rehberlik ile bir ilişki belirlenmemiştir. Annelerin ebeveyn stres düzeyleri ile dijital yönlendiren rehberlik ve serbest rehberlik arasında pozitif yönlü orta derecede bir ilişki tespit edilmiştir.

Ebeveynlik stresi, annelerin çocukların dijital araç kullanımına karar vermesi de dahil olmak üzere ebeveynlik davranışlarında kritik bir rol oynadığı gösterilen önemli bir ebeveyn faktörüdür (Pempek ve McDaniel, 2016). Ebeveynlik stresinin, ebeveynlik taleplerini karşılayacak kaynakların eksikliği ile ilişkilendirildiği göz önüne alındığında (Neece vd., 2012), daha yüksek ebeveynlik stresi yaşayan annelerin, ebeveynlik taleplerini azaltmalarına yardımcı olacak kaynaklara ihtiyaç duyma olasılığı daha yüksektir. Dijital oyunlar, çocukların ilgi ve dikkatlerini çekerek onları uzun süre meşgul edebilir. Bu durum potansiyel olarak çocukların ebeveynlerinden taleplerini azaltarak ebeveynlere yaşadıkları stresle başa çıkmaları için fırsat sağlayabilir. Aynı zamanda, ebeveyn stres düzeyi, ebeveyn-çocuk etkileşimlerini de azaltabilir (Chung vd., 2022). Bu durum, ebeveynlerin çocuklarının daha fazla dijital araç

kullanmasına izin vermesine katkıda bulunabilir (Hartshorne vd., 2021). Bu durumda, ebeveynlik stresi daha fazla olan annelerden enerjisi ve motivasyonu olmayan anneler dijital medyayı ebeveynlik aracı olarak kullanabilir. Alanyazında, ebeveyn stresinin, çocukların medya kullanımına ebeveynlerin aracılık etmesi de dahil olmak üzere ebeveynlik davranışlarını olumsuz etkilediğine dair kanıtlar vardır (Abelman, 2001; Beyers vd., 2016). Araştırmada, annelerin stres düzeyindeki artış ile aktif rehberlik stratejilerinin uygulanmasındaki azalma bulgusunun, ebeveyn stresinin ebeveynlik davranışlarında yarattığı olumsuz etkinin daha az ebeveyn katılımı (Camacho-Thompson vd., 2016) ve ilgisiz ebeveynliğe (Vandewater vd., 2008; akt. Warren ve Aloia, 2019) yol açtığına dair araştırma bulguları ile desteklendiği söylenebilir. Annelerin stres düzeylerinin artışı ile dijitale yönlendiren ve serbest rehberlik stratejilerinin uygulanmasındaki artışa dayanarak annelerin stres ile başa çıkabilmede dijital oyunları bir araç olarak kullandıkları söylenebilir. Bulguları destekler nitelikte Pempek ve McDaniel'in (2016) araştırmasında, kişisel ve ailevi durumlarda daha fazla stres yaşayan annelerin, çocuklarının daha fazla dijital araç kullanmasına izin verme eğiliminde oldukları görülmüştür. Aynı zamanda alanyazında, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun bilinçli olarak arabuluculuk stratejisi kullanmadığına (Gözüm ve Kandır, 2020; Gözüm ve Kandır, 2021) ve çocuklarının dijital oyun süreçlerine ilişkin rehberlik stratejileri hakkında bilgilendirmelere ihtiyaç duyduklarına (Işıkoğlu-Erdoğan vd., 2019) dair bulgular mevcuttur. Araştırma bulgularında ortaya çıkan bu ihmalcı yaklaşımın ebeveynlerin stres yönetiminde bilinçsiz olarak stratejiler benimsemelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Regresyon analizi ile annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan aktif rehberlik stratejisini %32.4 oranında, dijitale yönlendiren rehberlik stratejisini %35.9 oranında, serbest rehberlik stratejisini %33.5 oranında anlamlı biçimde yordadığı görülmüştür. Annelerin ebeveynlik stres düzeylerinin dijital oyun rehberlik stratejilerinin alt boyutu olan teknik rehberlik stratejisini belirlemede anlamlı düzeyde yordayıcı rolünün olmadığı belirlenmiştir.

Mevcut araştırma bulgularında, ebeveynlik stresinin dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri üzerinde belirlenen etkisi alanyazında yer alan araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Pandemiden önce araştırmalar, ebeveynlik stresi ile çocukların dijital araç kullanım düzeyleri arasında ebeveynlerin daha az sınır ve kural koyma olasılığıyla ilişkilendirerek bağıntılar ortaya çıkarmıştır (Shin vd., 2021; Walton vd., 2014). Güzen (2021) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin uyguladığı rehberlik stratejilerinin pandemi öncesi ve pandemi sürecinde farklılıklar gösterdiği ve pandemi sürecinde aktif, serbest ve dijitale yönlendiren ebeveyn rehberlik stratejisi puanlarının arttığı ifade edilmiştir. Covid-19 salgın sürecindeki duruma ilişkin çalışmalarda, ebeveyn arabuluculuğu, çocukların çevrimiçi zaman geçirmeleri, ebeveynlerin endişeleri ve tutumları ile ilişkili bulunmuştur (Sciacca vd., 2022). Covid-19 sürecinde pek çok çocuğun açık hava etkinliklerine veya yüz yüze sosyal etkinliklere erişimden yoksun kaldığı ve dijital araç kullanımına daha bağımlı hale geldiği görülmüştür (Arı-Arat & Gülay-Ogelman, 2021; Arslan vd., 2021). Aile rutinlerinin kesintiye uğraması ve ebeveynlerin küçük çocukların medya kullanımını nasıl yönetebilecekleri hakkında yetersiz hissetmeleri sonucunda oluşan stresin bu bağımlılıkta etkisinin olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur (Seguin vd., 2021). Mevcut araştırma bulguları doğrultusunda, Covid-19 salgını ile ebeveynlerin çocuklarını küçük yaşlarda dijital medyayla tanıştırmalarının bir sonucu olarak bu serbest ve dijitale yönlendiren yaklaşımın (Susilowati vd., 2021) pandemi sonrasında da devam ettiği söylenebilir. İncelenen bu çalışmalarda ebeveynlerin stresinin ailede ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinde medya kullanım kalıplarını değiştirdiğini gösterdiği göz önüne alındığında (Laursen ve Collins, 2004; akt. Warren ve Aloia, 2019) ebeveynlerin uyguladıkları stratejilerin belirlenmesi özellikle önemlidir. Warren ve Aloia (2019) tarafından yapılan araştırma, ebeveyn stresinin dijital medya aracılığıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ebeveyn stresine ilişkin

literatürden hareketle (Putnick vd., 2008), ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mevcut kaynakları düşük olduğunda yetkinlik duygusunu yeniden kazanmak için geleneksel yapıları kullanma olasılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum, ebeveyn stresi yüksek olduğunda çocukları kontrol edebilmek üzere uygulanan dijital yönlendiren stratejileri açıklayabilir. Ebeveyn stresinin aktif ebeveynlik rehberlik stratejisini negatif yönde yordayıcı rolü ise, ebeveynlerin çocuklarının dijital oyun etkileşimleri ile ilgili konuşmaktan ve iletişim kurmaktan kaçındıklarını düşündürmektedir. Bu durumda, Gözüm ve Kandır (2022; 2021) ile Papadakis ve diğerlerine (2022) göre, ebeveynlerin arabulucuk olarak nitelendirilmeyen ihmalkâr arabulucuk yaptıkları söylenebilir. Ebeveynlik üzerine yapılan araştırmalar, stres ile ebeveyn duyarlılığı ve olumlu ebeveyn-çocuk etkileşimlerini sıklığı arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir (Gutman vd., 2005; McLoyd, 1990). Buna göre, ebeveyn stresinin ebeveynlik tarzını değiştirmesi ve bu değişikliği dijital medya aracılığı gibi davranışlarda göstermesi muhtemeldir.

Ebeveynlerin dijital risklere dair algıları üzerine İnan-Kaya ve diğerleri (2018) yapmış olduğu araştırmada, ailelerin dijital ebeveynlik stratejileri hakkında bilgi sahibi olmak istedikleri görülmektedir. Ebeveynlerin dijital oyun rehberliği konusundaki tutum ve davranışları çocukların dijital araçlar ile etkileşiminde önemli rol oynaması sebebiyle ebeveynlerin doğru rehberlik edebilmeleri için bilinçli olmaları gerekmektedir (Özsoy ve Atılğan, 2018; Toksoy, 2018). Türkiye’de yapılan araştırmaların bazıları ebeveynlerin dijital teknolojiler ile ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını ortaya çıkarmıştır (Aktaş-Arnas, 2005; Budak, 2017; Kaşıkçı vd., 2014; Kırık, 2014). Bu doğrultuda, ebeveynlerin özellikle de küçük çocukların daha çok birlikte vakit geçirdikleri annelerin dijital oyun rehberlik stratejileri konusunda bilgi edinebilmesi için desteğe ihtiyaçları vardır. Radesky ve diğerleri (2016) tarafından yapılan araştırmada uzmanların yargılayıcı olmayan bir tutumla çocukların dijital araç kullanımı hakkında proaktif olarak kurallar oluşturma, hangi uygulama ve teknolojilerin yararlı olduğunu ve hangilerinden kaçınılması gerektiğini belirlemek için kaynaklar ve araçlar sağlama konusunda destek olmasının ebeveynler tarafından talep edildiği belirtilmiştir. Buradan yola çıkarak uzmanlar, ebeveynleri çocuklarına yalnızca dokunma veya kaydırma gibi cihaz kullanımının teknik yönlerini öğretmeye değil, aynı zamanda dijital okuryazarlığı da öğretmeye ve modellemeye teşvik edebilir: dijital cihazlara bağlanmak, oluşturmak, ve bilgi inşa etmek gibi (Rogow, 2014). Örneğin, ebeveynler çocuklarına bir tabletin kamerasını fotoğraf çekmek ve hikayeler oluşturmak için nasıl kullanacaklarını gösterirse, çocuklar tabletleri yalnızca eğlence (Vaala vd., 2013) veya yatıştırıcı amaçlara hizmet etmekten çok yaratıcı bir araç olarak görebileceklerdir (Radesky vd., 2016). Ancak, alanyazın ve mevcut araştırma bulgularına bakıldığında annelerin yaşadıkları ebeveynlik stresi ile başa çıkmada dijital araçları çocuklarının kullanımına sundukları ve farklı aracılık stratejilerini kullandıkları görülmektedir (Beyens ve Beullens, 2017; Keya vd., 2020; McDaniel ve Radesky, 2020; Nevski ve Siibak, 2016). Dijital araçların kullanımına yönlendiren bu güçlü ebeveynlik stresi ile herkese uyan tek tip rehberliğin dikkate alınması veya etkili olması mümkün görünmemektedir. Bu sebeple, uzmanların ebeveynlerin stresle başa çıkmada yöneldikleri dijital araçların işlevlerini başka şekillerde ele almalarına yardımcı olacak aynı nihai amaca uyan farklı çözümler sunmaları gerekmektedir (Radesky vd., 2016; Shin vd., 2021).

Annelerin küçük çocuklarının dijital araçlar ile oyun oynamasına neden izin verdiğini anlamak, uzmanlar tarafından önerilen ile gerçek dünyadaki uygulama arasındaki tutarsızlığı ele almak için oldukça önemlidir. Mevcut araştırma ile dijital ebeveynlik farkındalığının belirleyicisi olarak annelerin ebeveynlik stres düzeyinin açıklayıcılık gücünün, toplumda çocuklar ve ebeveynler için çevrimiçi alanları daha sağlıklı ve öngörülebilir hale getirmesi ümit edilmektedir. Çalışma bulguları çocukların sağlıklı dijital araç kullanımı alışkanlıkları edinmesi noktasında annelere sosyal destek sağlamanın önemini pekiştirmektedir. Tüm

bunların yanında, araştırmacılara Covid-19 pandemisinin sonrasına ilişkin olarak okul öncesi dönem çocukları ve ebeveynleri üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik çeşitli değişkenleri ele alan boylamsal araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Abelman, R. (2001). Parents' use of content-based TV advisories. *Parenting: Science and Practice*, 1, 237–265. https://doi.org/10.1207/S15327922PAR0103_04
- Akçay, D. & Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 12(2), 66-71.
- Aktaş-Arnas, Y. (2005). 3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 59-66.
- Arı-Arat, C. & Gülay-Ogelman, H. (2021). Examining of technological tool usage of young children in the COVID-19 process in terms of several variables. *Maarif Mektepleri International Journal of Educational Sciences*, 5(1), 15–32. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.880109>.
- Arslan, E., Yıldız-Çiçekler, C. & Temel, M. (2021). Parental views on the lives of preschool children in the Covid-19 pandemic process. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(Special Issue), 139–152. <https://doi.org/10.52380/ijpes.2021.8.4.692>.
- Ateş, M. (2022). *Aykırı değerlerin tespit yöntemleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi
- Beyens, I. & Beullens, K. (2017). Parent-child conflict about children's tablet use: The role of parental mediation. *New Media & Society*, 1-42. <https://doi.org/10.1177/1461444816655099>
- Beyens, I., Eggermont, S. & Nathanson, A.I. (2016). Understanding the relationship between mothers' attitudes toward television and children's television exposure: A longitudinal study of reciprocal patterns and the moderating role of maternal stress. *Media Psychology* 19(4), 1-28. <https://doi.org/10.1080/15213269.2016.1142383>
- Bilgin-Ülken, F. & Kılınç, F. (2018). Çocukların çevrimiçi ortamda karşılaştıkları risk türleri ile aracılık uygulamaları arasındaki ilişki. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 124-145.
- Brito, R., Francisco, R., Dias, P., & Chaudron, S. (2017). Family dynamics in digital homes: The role played by parental mediation in young children's digital practices around 14 european countries. *Contemporary Family Therapy*, 39, 271–280. <https://doi.org/10.1007/s10591-017-9431-0>
- Budak, K.S. & Işıkoğlu, N. (2022). Dijital oyun bağımlılık eğilimi ve ebeveyn rehberlik stratejileri ölçeklerinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 55(3), 673-720. <https://doi.org/10.30964/auebfd.939653>

- Budak, O. (2017). Dijital çocuk oyunlarına çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenlerinin ve annelerin bakış açısı. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(13), 158-172.
- [Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. \(2018\). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* \(25. baskı\). Pegem Akademi.](#)
- Camacho-Thompson, D.E., Gillen-O'Neel, C., Gonzales, N.A., & Fuligni, A.J. (2016). Financial strain, major family life events, and parental academic involvement during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 45, 1065–1074. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0443-0>
- Canadian Paediatric Society (2017, Ottawa, Ontario). Screen time and young children: Promoting health and development in a digital world. *Paediatr. Child Health.*, 22, 461–468. <https://doi.org/10.1093/pch/pxx123>
- Chaudron, S. & Beutel, M. (2015). Young children (0-8) and digital technology. A qualitative exploratory study across seven countries. *Joint Research Centre. European Commission.*
- Chaudron, S., Di Gioia, R. & Gemo, M. (2018). *Young children (0-8) and digital technology - A qualitative study across Europe*. Jrc Science for Policy Report. <https://doi.org/10.2760/294383>
- Chiong, C., & Shuler, C. (2010). *Learning: Is there an app for that? Investigations of young children's usage and learning with mobile devices and apps*. The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop.
- Chung, G., Lanier, P. & Wong, P.Y.J. (2022). Mediating effects of parental stress on harsh parenting and parent-child relationship during coronavirus (COVID-19) pandemic in Singapore. *J. Fam. Violence* 37, 801–812. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00200-1>
- Clark, L.S. (2011). Parental mediation theory for the digital age. *Communication theory*, 21(4), 323-343. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2011.01391.x>
- Deater-Deckard, K. (1998). Parenting stress and child adjustment: Some old hypotheses and new questions. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 5(3), 314-332.
- Ey, L.A., & Cupit, C.G. (2011). Exploring young children's understanding of risks associated with Internet usage and their concepts of management strategies. *Journal of Early Childhood Research*, 9, 53–65. <https://doi.org/10.1177/1476718X10367471>
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E. & Hyun, H.H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (7th Ed.). McGraw-Hill.
- Gözüm, A.İ.C., & Kandır, A. (2020). Developing a parental mediation scale of digital games for children. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 12(2), 336-358.

- Gözüm, A.İ.C., & Kandır, A. (2021). Digital games pre-schoolers play: Parental mediation and examination of educational content. *Educ Inf Technol*, 26, 3293–3326. <https://doi.org/10.1007/s10639-020-10382-2>
- Gutman, L.M., McLoyd, V.C., & Tokoyawa, T. (2005). Financial strain, neighborhood stress, parenting behaviors, and adolescent adjustment in urban African American families. *Journal of Research on Adolescence*, 15, 425–449. <https://doi.org/10.1111/j.15327795.2005.00106.x>
- Hartshorne, J.K., Huang, Y.T., Lucio Paredes, P.M., Oppenheimer, K., Robbins, P.T. & Velasco, M.D. (2021). Screen time as an index of family distress. *Curr. Res. Behav. Sci.* 2, 100023. <https://doi.org/10.1016/j.crbeha.2021.100023>
- Huth-Bocks, A.C. & Hughes, H.M. (2008). Parenting stress, parenting behavior, and children's adjustment in families experiencing intimate partner violence. *Journal of Family Violence*, 23, 243–251. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9148-1>
- Işıkoğlu-Erdoğan, N., Johnson, J.E., Dong, P.I., & Qiu, Z. (2019). Do parents prefer digital play? Examination of parental preferences and beliefs in four nations. *Early Childhood Education Journal*, 47, 131-142. <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0901-2>
- İnan-Kaya, G., Mutlu-Bayraktar, D. & Yılmaz, Ö. (2018). Digital parenting: Perceptions on digital risks. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 131-157. <https://doi.org/10.23863/kalem.2018.96>
- Kabali, H.K., Irigoyen, M.M., Nunez-Davis, R., Budacki, J.G., Mohanty, S.H., Leister, K.P., & Bonner, R.L. (2015). Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*, 136(6), 1044e1050. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-2151>
- Kaşıkcı, D.N., Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E. & Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 230-243.
- Kaymak-Özmen, S. & Özmen, A. (2012). Anne baba stres ölçeğinin geliştirilmesi. *Milli Eğitim*, 20(196), 20-35.
- Keya, F.D., Rahman, M.M., Nur, M.T. & Pasa, M.K. (2020). Parenting and child's (five years to eighteen years) digital game addiction: A qualitative study in North-Western part of Bangladesh. *Computers in Human Behavior Reports*, 2, 100031.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.
- Kırık, A.M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 337-347.
- Kirwil, L. (2009). Parental mediation of children's internet use in different european countries. *Journal of Children and Media*, 3(4), 394-409. <https://doi.org/10.1080/17482790903233440>

- Koolstra, C.M., & Lucassen, N. (2004). Viewing behavior of children and TV guidance by parents: A comparison of parent and child reports. *Communications*, 29(2), 179-198. <https://doi.org/10.1515/comm.2004.012>
- Livingstone, S. & Helsper, E. (2008). Parental mediation and children's internet use. *Journal Of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581-599. <https://doi.org/10.1080/08838150802437396>
- McDaniel, B.T. & Radesky, J.S. (2020). Longitudinal associations between early childhood externalizing behavior, parenting stress, and child media use. *Cyberpsychol. Behav. Soc. Netw.*, 23, 384–391. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0478>
- McLoyd, V. (1990). The impact of economic hardship on black families and children: Psychological distress, parenting, and socioemotional development. *Child Development*, 61, 311–346. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1990.tb02781.x>
- Mertler, C.A. & Vannatta, R.A. (2005). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (3rd Edt.). Pyrczak.
- Moreira, H. & Canavarro, M.C. (2018). The association between self-critical rumination and parenting stress: The mediating role of mindful parenting. *Journal of Child and Family Studies*, 27(7), 2265–2275. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1072-x>
- Nathanson, A.I. & Beyens, I. (2018). The relation between use of mobile electronic devices and bedtime resistance, sleep duration, and daytime sleepiness among preschoolers. *Behavioral Sleep Medicine*, 16(2), 202-219. <https://doi.org/10.1080/15402002.2016.1188389>
- Neece, C.L., Green, S.A. & Baker, B.L. (2012). Parenting stress and child behavior problems: A transactional relationship across time. *Am J Intellect Dev Disabil*, 117(1), 48-66. <https://doi.org/10.1352/1944-7558-117.1.48>.
- Nevski, E. & Siibak, A. (2016). The role of parents and parental mediation on 0–3-year olds' digital play with smart devices: Estonian parents' attitudes and practices. *Early Years*, 36(3), 227–241. <https://doi.org/10.1080/09575146.2016.1161601>.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2014). Developing scales to measure parental mediation of young children's internet use. *Learning, Media and technology*, 39(2), 250-266. <https://doi.org/10.1080/17439884.2013.782038>
- Özsoy, D. & Atılğan, S.S. (2018). Kuzeydoğu anadolu bölgesi'ndeki 0-8 yaş grubu çocukların internet kullanımı ve bu kapsamda ebeveyn arabuluculuğu: Nitel bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 11(2), 96-125.
- Papadakis, S., Alexandraki, F. & Zaranis, N. (2021). Mobile device use among preschool-aged children in Greece. *Education and Information Technologies*, 27(2), 2717. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10718-6>.

- Papadakis, S., Gözüm, A.İ.C., Kalogiannakis, M., & Kandır, A. (2022). A comparison of Turkish and Greek parental mediation strategies for digital games for children during the COVID-19 pandemic. In S. Papadakis & M. Kalogiannakis (Eds.), *STEM, robotics, mobile apps in early childhood and primary education. Lecture notes in educational technology*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-19-0568-1_23
- Parks, E.P., Kazak, A., Kumanyika, S., Lewis, L. & Barg, F.K. (2016). Perspectives on stress, parenting, and children's obesity-related behaviors in black families. *Health Educ. Behav.*, 43, 632–640. <https://doi.org/10.1177/1090198115620418>
- Pempek, T. & McDaniel, B.T. (2016). Young children's tablet use and associations with maternal well-being. *Journal of Child and Family Studies*, 25(8), 1-28. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0413-x>
- Putnick, D.L., Bornstein, M.H., Hendricks, C., Painter, K.M., Suwalsky, J.T.D., & Collins, W.A. (2008). Parenting stress, perceived parenting behaviors, and adolescent self-concept in European American families. *Journal of Family Psychology*, 22, 752–762. <https://doi.org/10.1037/a0013177>
- Radesky, J.S., Eisenberg, S., Kistin, C.J., Gross, J., Block, G., Zuckerman, B. & Silverstein, M. (2016). Overstimulated consumers or next-generation learners? Parent tensions about child mobile technology use. *Ann Fam Med.*, 14, 503-508. <https://doi.org/10.1370/afm.1976>.
- Radesky, J.S., Peacock-Chambers, E., Zuckerman, B. & Silverstein, M. (2016). Use of mobile technology to calm upset children: Associations with social-emotional development. *JAMA Pediatr.*, 170(4), 397-399.
- Rogow, F. (2014). Media literacy in early childhood education: Inquiry-based technology integration. In Chip Dohohue, ed, *Technology and digital media in the early years: Tools for teaching and learning*. National Association for the Education of Young Children.
- Sciacca, B., Laffan, D.A., Norman, J.O.H. & Milosevic, T. (2022). Parental mediation in pandemic: Predictors and relationship with children's digital skills and time spent online in Ireland. *Computers in Human Behavior*, 127, 107081. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107081>.
- Seguin, D., Kuenzel, E., Morton, J.B. & Duerden, E.G. (2021). School's out: Parenting stress and screen time use in school-age children during the COVID-19 pandemic. *J Affect Disord Rep.*, 6, 100217. <https://doi.org/10.1016/j.jadr.2021.100217>
- Shin, E., Choi, K., Resor, J. & Smith, C.L. (2021). Why do parents use screen media with toddlers? The role of child temperament and parenting stress in early screen use. *Infant Behavior and Development*, 64, 101595. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2021.101595>
- Shonkoff, J.P. & Meisels, S.J. (Eds.) (2000). *Handbook of early childhood intervention* (2nd ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511529320>

- Spinrad, T.L., Eisenberg, N., Silva, K.M., Eggum, N.D., Reiser, M., Edwards, A., Iyer, R., Kupfer, A.S., Hofer, C., Smith, C.L., Hayashi, A. & Gaertner, B.M. (2012). Longitudinal relations among maternal behaviors, effortful control and young children's committed compliance. *Developmental Psychology*, 48(2), 552–566. <https://doi.org/10.1037/a0025898>
- Susilowati, I.H., Nugraha, S., Alimoeso, S. & Hasiholan, B.P. (2021). Screen time for preschool children: Learning from home during the COVID-19 pandemic. *Global Pediatric Health*, 8(1–6). <https://doi.org/10.1177/2333794X211017836>
- Şen, M., Demir, E., Teke, N. & Yılmaz, A. (2020). Erken çocukluk ebeveyn medya aracılık ölçeği geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 228-265.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Toksoy, K. (2018). *Dijital medyanın 18 ay- 3 yaş arasındaki çocukların gelişimine etkisi*. Uzmanlık tezi. Gazi
- Vaala, S.E., Bleakley, A. & Jordan, A.B. (2013). The media environments and television-viewing diets of infants and toddlers: Findings from a national survey of parents. *Zero Three*, 33(4), 18-23.
- Walton, K., Simpson, J.R., Darlington, G. & Haines, J. (2014). Parenting stress: A cross-sectional analysis of associations with childhood obesity, physical activity, and TV viewing. *BMC Pediatr.*, 14, 244. <https://doi.org/10.1186/1471-2431-14-244>
- Warren, R. & Aloia, L. (2019). Parenting style, parental stress, and mediation of children's media use. *Western Journal of Communication*, 83(4), 483-500. <https://doi.org/10.1080/10570314.2019.1582087>
- Yıldırım, Y. (2018). *21. yüzyıl anne-babalarının başucu kitabı: Dijital kültürde çocuk yetiştirmek*. Nisan Kitabevi.

Extended Abstract

Introduction

The critical factor that makes the time children spend playing digital games meaningful is the guidance strategies applied by parents (Papadakis et al., 2022). Early childhood years are a period when children are more prone to online risks and need frequent guidance and help because they are not yet literate (Ey & Cupit, 2011; Chiong & Shuler, 2010). Kirwil's (2009) research showed that positive guidance strategies applied by parents to their children regarding the use of digital tools can reduce the risks that children face online in the digital environment. However, it is stated that parents who neglect their children through unconsciously applied guidance strategies may leave their children alone with the risks of digital games. Understanding the factors that influence mothers' attitudes towards their young children's digital gaming is crucial to addressing the discrepancy between what is recommended by experts and real-world practice. Additionally, looking at the studies reviewed above, it appears that the majority evaluate the role of parents' stress on children's media use (Beyens et al., 2016; McDaniel & Radesky, 2020). For this reason, it is thought that the findings obtained in the study regarding the role of stress in parents' digital game guidance strategies will contribute to the literature. In this regard, the study examined the predictive role of parenting stress levels of

mothers with children aged 4-6 on digital game parental guidance strategies. For this purpose, answers were sought to the following questions.

1. Is there a relationship between the parenting stress levels of mothers with children aged 4-6 and digital game parental guidance strategies?
2. Do the parenting stress levels of mothers with children aged 4-6 predict active guidance strategies from digital game parental guidance strategies?
3. Do the parenting stress levels of mothers with children aged 4-6 predict the digital gaming parental guidance strategies and the digital guidance strategies?
4. Do the parenting stress levels of mothers with children aged 4-6 predict free guidance strategies from digital game parental guidance strategies?
5. Do the parenting stress levels of mothers with children aged 4-6 predict technical guidance strategies from digital game parental guidance strategies?

Method

The appropriate sampling method (Büyüköztürk et al., 2018), which allows easy access and application, was used to determine the study group of the research. In this direction, 171 mothers of children aged 4-6 years old, who were studying in independent kindergartens affiliated with the Ministry of National Education in the Efeler district of Aydın province in the 2023-2024 academic year, formed the study group. The data of the study were obtained through the general information form created by the researcher, the parent stress scale and the digital game guidance strategies scale. It was examined whether there was a relationship between the variables using the Pearson Moment Correlation Coefficient Method using the SPSS 22.00 statistical program. Simple Linear Regression Analysis Method was used to determine the predictive role of parenting stress levels of mothers with children aged 4-6 on digital game guidance strategies.

Results and Discussion

As a result of the correlation analyses, a statistically significant negative moderate relationship was determined between mothers' parental stress levels and active guidance, which is the sub-dimension of digital game guidance strategies. A moderate positive relationship was detected between mothers' parental stress levels and digital guidance and free guidance. With regression analysis, it was seen that mothers' parenting stress levels significantly predicted the active guidance strategy, which is the sub-dimension of digital game guidance strategies, by 32.4%, the digital guidance strategy by 35.9%, and the free guidance strategy by 33.5%. It was determined that mothers' parenting stress levels did not have a significant predictive role in determining the technical guidance strategy, which is the sub-dimension of digital game guidance strategies. Parenting stress is an important parental factor that has been shown to play a critical role in mothers' parenting behaviors, including decisions about children's digital tool use (Pempek & McDaniel, 2016). Considering that studies showed that parents' stress changes media use patterns in the family and parent-child relationships, it is especially important to determine the strategies that parents apply (Laursen & Collins, 2004; cited in Warren & Aloia, 2019). Research by Warren and Aloia (2019) showed that parental stress is associated with parental digital media. Drawing on the literature on parental stress (Putnick et al., 2008), it can be said that parents are more likely to use traditional structures to regain a sense of competence when their available resources to meet children's needs are low. This may explain the digital strategies used to control children when parental stress is high. The negative predictive role of parental stress on the active parenting guidance strategy suggests that parents avoid talking and communicating about their children's digital game interactions. Research on parenting has

shown a negative relationship between stress and parental sensitivity and frequency of positive parent-child interactions (Gutman et al., 2005; McLoyd, 1990). Accordingly, it is likely that parental stress changes parenting style and manifests this change in behaviors such as digital media mediation. In addition, in the study conducted by Güzen (2021), it was stated that there were differences in the guidance strategies applied by parents before the pandemic and during the pandemic period, and that the scores of the parental guidance strategy that directed active, free and digital increased during the pandemic process. In line with the current research findings, it can be said that this liberal and digital-oriented approach (Susilowati et al., 2021) continues after the pandemic, as a result of the Covid-19 epidemic and parents introducing their children to digital media at an early age.

Since parents' attitudes and behaviors regarding digital game guidance play an important role in children's interaction with digital tools, parents need to be conscious in order to provide correct guidance (Özsoy & Atılğan, 2018; Toksoy, 2018). In addition to all these, it is recommended that researchers conduct longitudinal studies addressing various variables to examine the effects of the aftermath of the Covid-19 pandemic on preschool children and their parents.